

Fra Landis søkn
Den norske kirke

Staten og Den norske kirke - Spørsmål til høringsinstansene

Navn på høringsinstans:

Type høringsinstans

- Kommune
 Menighetsråd/kirkelig fellesråd/bispedømmeråd
 Prost/biskop
 Tros- eller livssynssamfunn utenfor Den norske kirke
 Frivillig organisasjon innenfor Den norske kirke
 Annen offentlig instans
 Annen privat instans

dek 943

2006.06.09 09.12.06
Ki-SDI

1. Hvilke overordnede prinsipper bør ligge til grunn for tros- og livssynspolitikken?

Svar:

J Overensstemmelse med
vedtatte høringsuttalelser fra Bjergum
bispedømme 5-6

2. Den norske kirke som statskirke:

- Bør fortsette
 Bør avvikles 8 stemmer
 Vet ikke / ønsker ikke å svare

3. I hvilken lov bør Den norske kirke være forankret?

- Grunnloven
 Egen kirkelov vedtatt av Stortinget 8 stemmer
 Lov om trossamfunn
 Vet ikke / ønsker ikke å svare

4. Hvordan bør Den norske kirke finansieres?

- Gjennom medlemsavgift
 Medlemsavgift med noe støtte fra det offentlige
 Støtte fra det offentlige og med noe medlemsavgift 6 stemmer
 Offentlig finansiering uten medlemsavgift 2 stemmer
 Vet ikke / ønsker ikke å svare

5. Hvordan bør valgordningene og demokratiet være dersom statskirkeordningen avvikles?

- Valgordningene bør være som i dag *4 stemmer*
 Øke bruken av direkte valg til kirkens besluttede organer *4 stemmer*
 Vet ikke / ønsker ikke å svare

Eventuelle andre ordninger:

6. Dersom statskirkeordningen avvikles, hva bør i så fall stå i § 2 (eller i en annen paragraf) i Grunnloven i tillegg til prinsippet om religionsfrihet?

(Her kan du/dere sette kryss på ett eller flere alternativer)

- Ingen tillegg
 De politiske prinsipper som statsforfatningen bygger på; så som demokrati, rettstaten og menneskerettighetene
 Det kristne og humanistiske verdigrunnlaget *8 stemmer*
 Det humanistiske verdigrunnlaget
 At Den norske kirke er en evangelisk-luthersk kirke *3 stemmer*
 Vet ikke / ønsker ikke å svare

Eventuelt annet:

7. Hvem bør ha ansvaret for gravferdsforvaltningen?

- Den lokale kirke (menighetsråd eller kirkelig fellesråd) *6 stemmer*
 Kommunen *7 stemmer*
 Vet ikke / ønsker ikke å svare *1 stemme*

8. Hvem bør eie og forvalte kirkebyggene?

- Den lokale kirke bør eie kirkebyggene og ha det økonomiske ansvaret
 Den lokale kirke bør eie kirkebyggene, og kommunen bør ha det økonomiske ansvaret *8 stemmer*
 Kommunen bør eie kirkebyggene og ha det økonomiske ansvaret
 Vet ikke / ønsker ikke å svare

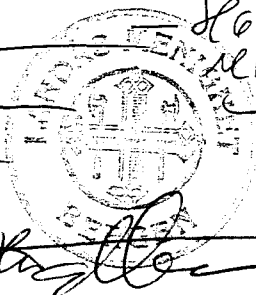
Fra Lande's menighet

Raf Langeland

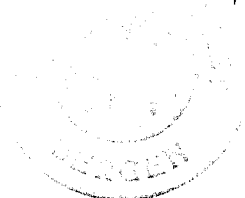
Menighetskonferansen

Nær høri

Raf Langeland

Stemmeseddel fra
Menighetsråds møte 18/10-06

Tilhøvet mellom staten og Den norske kyrkja

Høyringsfråsegn frå Bjørgvin bispedømeråd

BJØRGVIN BISPEDØMERÅD
september 2006

BJØRGVIN BISPEDØMERÅD – HØYRINGSSVAR
08.09.06

**TILHØVET MELLOM STATEN OG DEN NORSKE KYRKJA –
HØYRINGSFRÅSEGN FRÅ BJØRGVIN BISPEDØMERÅD**

Bjørgvin bispedømeråd takkar for høvet til å gje fråsegn om tilhøvet mellom Staten og Den norske kyrkja. Vi er og takksame for det grundige arbeidet som er gjort i Gjøannes-utvalet, og meiner at sjølv om mange ordningsspørsmål enno er uavklara, gjev utgreiinga eit tilstrekkeleg og godt grunnlag for å ta stilling i dei prinsipielle hovudspørsmåla i saka.

6 av medlemene i Bjørgvin bispedømeråd står samla bak høyringssvaret.

Medlemet Henny Koppen går primært inn for å halde på Statskyrkja etter noverande ordning. Om resultatet likevel vert ei kyrkje organisert tilnærma Gjøannes-utvalet sitt alternativ 2, vil ho støtte innhaldet i dette høyringssvaret.

Fråsegna er delt inn etter dei ulike tema høyringa omfattar:

- Religionspolitikk og kyrkjeordning
- Staten sitt verdigrunnlag
- Finansiering og organisering
- Kyrkjebygga
- Demokrati og valordningar
- Gravferdsforvaltninga

Religionspolitikk og kyrkjeordning

Bjørgvin bispedømeråd deler fleirtalet i Gjøannes-utvalet si tilråding om å endre tilhøvet mellom Staten og Den norske kyrkja. Hovudargumentet for dette er behovet for å understreke religionsfridomen, samt omsynet til Den norske kyrkja som sjølvstendig trussamfunn.

Bjørgvin bispedømeråd vil stø fleirtalet i utvalet sitt framlegg om å etablere ei kyrkjeordning som er regulert med ei særlov for Den norske kyrkja. Ei slik særlov bør vere kortfatta og vise til kyrkja sitt sjølvstendige ansvar til å utforme ei eiga kyrkjeordning. Val av biskop og prostar vil stå sentralt i ei slik kyrkjeordning.

Høyringa om tilhøvet mellom Staten og Den norske kyrkja er ikkje ei sak om korleis dei indre tilhøva i kyrkja skal regulerast. Dette er ei politisk sak som vedkjem alle demokratisk valde organ i Noreg. Nasjonen sin religionspolitikk angår alle innbyggjarane i landet.

Etter Bjørgvin bispedømeråd sitt syn bør dei overordna prinsippa i trus- og livssynspolitikken vere:

- 3
1. Jamstelling mellom trus- og livssynsamfunn.
 2. Trus- og livssynssamfunna (inkludert Den norske kyrkja) sin sjølvråderett når det gjeld spørsmål om leiarskap og lære.
 3. Ein aktivt støttande statleg religionspolitikk.

Utan å svekke dei to andre overordna prinsippa, vil vi som bispedømeråd særleg peike på Den norske kyrkja som trussamfunn sin rett til å peike ut sine egne leiarar, d.v.s. biskopar, utan statleg innblanding. Jf. Kyrkjemøtevedtak 16/00: *"Kirkemøtet mener at utnevning av biskop prinsipielt hører inn under de oppgaver som tilligger organer som har sin basis i kirkelige valg. Utneving av biskoper og proster bør derfor overføres til organ som har sin basis i kirkelige valg."*

Denne retten er forankra i kyrkja si sjølvforståing og eigenart, men også i internasjonale menneskerettfråsegner som Noreg har slutta seg til. Jf. FN sin menneskerettskomite si fråsegn (General comment nr. 22, 1993) om trussamfunn sin rett til å velja sine egne leiarar, prestar, undervisningspersonell o.s.b.

Den noverande ordninga med politisk utnemning av biskopar, som økumenisk sett er ei særordning, kan vanskeleg sameinast med dette religionsfridomsprinsippet. Til støtte for den gjeldande ordninga har det vore argumentert for at utnemningsorganet kyrkjeleg statsråd er å forstå som eit kyrkjeleg organ. Men sjølv om dette kan vere formelt rett, er også kyrkjeleg statsråd, som Gjønnnes-utvalet peikar på, i praksis eit politisk organ, sidan det er vald på politiske premisser og kviler på Stortinget, som ikkje er konfesjonsbunde.

Då utnemningsretten etter Grunnlova § 4 ikkje vil kunne delegerast til eit kyrkjeleg organ, føreset ei nyordning der kyrkja sjølv utnemner biskopane sine ei grunnlovsendring, som vil ta bort sjølvne grunnlaget for statskyrkjeordninga. I tråd med dette ser vi sentrale politikarar grunnge sitt standpunkt for statskyrkjeordninga, med at denne sikrar politisk kontroll med bispeutnemningane.

Vi kan såleis ikkje sjå det annleis enn at Den norske kyrkja sin rettkomne sjølvråderett i vesentlege trus og ordningsspørsmål ikkje let seg realisere innanfor ramma av statskyrkjeordninga. Jf. Sivertsen-utvalet sin konklusjon (NOU 1975:30): *"Det er prinsipielt ikke riktig at et trossamfunn styres av Statsrådet gjennom et regjeringskontor."*

Som det går fram av avkryssingssvara stør vi såleis konklusjonen til fleirtalet i Gjønnnes-utvalet om at statskyrkjeordninga bør avviklast. Vi finn dette best i samsvar med prinsippa ovanfor, og trur ei slik nyordning vil leggje tilhøva betre til rette for ei offensiv, open og landsfemnande folkekyrkje, som kan tene Gud og folket og forhalde seg konstruktivt og kritisk til staten, utan at andre trus- og livssynssamfunn opplever at dei vert diskriminerte.

Bispedømerådsmedlemene har merka seg eit engasjement mellom folk. Formuleringar som "vi må halde på den kyrkja vi har" og "ta ikkje kyrkja frå oss" vert brukt. Dette tolkar vi positivt, og som eit vitnemål om den tette relasjonen vi har mellom kyrkja og folket i vårt bispedøme. Denne nærleiken må ikkje gå tapt i ei endra kyrkjeordning.

Bispedømerådet trur ikkje det vil skje. Tvert om kan ei ny kyrkjeordning opplevast nærare og meir forpliktande for den einskilde.

Ei lovforankra folkekyrkje vil vere sjølvstendig, men ho vil framleis stå i ein tett dialog med Staten. Gjennom eit formalisert tilhøve nedfelt i lovverket vil Staten aktivt kunne støtte folket sitt ynskje om å ha ei landsdekkjande kyrkje med kyrkjebygg og kyrkjeleg tilsette, som yter kyrkjelege handlingar og skipar til gudsteneste i nærleiken av der folk høyrer heime.

Av resonnementet vårt ovanfor kring leiarspørsmålet, følgjer at ei særlov for Den norske kyrkja, ikkje må regulere kyrkja si utnemning av eigne leiarar, men vere ei kortfatta rammelov, som sikrar og tydeleggjer at om relasjonen til Staten vert annleis, så er Den norske kyrkja den same.

Staten sitt verdigrunnlag

Av vår prinsipielle ståstad i høve til kyrkjeordning følgjer det at §2 i Grunnlova må endrast. Vi ser det likevel slik at Staten må synleggjere sitt verdigrunnlag. Bjørgvin bispedømeråd vil følgjeleg meine at Grunnlova må ha ein "verdiparagraf", som kan fungere som eit bogemerke for nasjonen. Ein slik verdiparagraf må kunne samle og skape identitet, og teikne eit sannferdig bilete av verdiar som har vore fellesnemnarar i det norske folket si historie. Ein verdiparagraf nedfelt i Grunnlova må og vere slik at den kan leve i fleire generasjonar frametter.

Bjørgvin bispedømeråd vil slutte seg til fleirtalet i Gjønnnes-utvalet som tek til orde for følgjande verdiparagraf: "Alle Indvaanere av Riget have fri Religionsutøvelse. Den kristne og humanistiske Arv forbliver Statens Værdigrunnlag."

Finansiering og organisering

Ein overordna religionspolitikk der Staten aktivt skal støtte utøving av tru og deltaking i trus- og livssynssamfunna, vil innebere at det offentlege må yte midlar. Det er god tradisjon for dette i Noreg. Ei slik finansiering vil best sikre like økonomiske vilkår for gudstenesteliv og kyrkjelege handlingar uavhengig av kvar i landet ein høyrer heime eller den personlege økonomien til den som vil be om kyrkjelege handlingar. Bjørgvin bispedømeråd vil til liks med fleirtalet (17 av 20) i Gjønnnes-utvalet rå til at dagens offentlige finansieringsordning vert ført vidare.

Den offentlege utgreiinga (NOU 2006:2) omtalar berre i korte ordelag organisatoriske spørsmål i ei framtidig kyrkjeordning. Heller ikkje statsråden sitt brev om høyringa legg vekt på å drøfte slike spørsmål. Dette er spørsmål kyrkja må arbeide vidare med uavhengig av kyrkjeordning, og som er under utgreiing. Bjørgvin bispedømeråd har synspunkt på dette, men finn det ikkje rett å gå inn på desse spørsmåla i denne samanhengen.

Utviklinga peiker mot ei meir sjølvstendig kyrkje i ei endra kyrkjeordning. Dette vil og få konsekvensar for finansiering av kyrkja si verksemd. Utifrå prinsippet om ein aktiv støttande religionspolitikk frå Staten, legg vi til grunn at kyrkja i vesentleg grad vert

5

finansiert av det offentlege. Like fullt ser vi at ansvar og initiativ i større grad må kome frå dei lokale kyrkjelege organa, og dermed frå kyrkjemedlemene sjølve.

Bjergvin bispedømeråd vil derfor foreslå at det vert opna for å nytte medlemsavgift i tillegg til den offentlege finansieringa for å styrke det lokale kyrkjelege tilbodet.

Kyrkjebygga

Dagens kyrkjeordning er slik at lokalsamfunnet (kommunen) har ansvaret for å bygge og vedlikehalde kyrkjene, medan Kongen (i praksis Staten) har ansvaret for å syte for prestar. Etter Bjergvin bispedømeråd si meining skal soknet framleis ha eigedomsretten for kyrkjebygga. Dette samsvarer med innarbeidd tradisjon og sokna si stilling som grunneining i kyrkja.

Fleirtalet i Gjønnnes-utvalet gjer framlegg om sterkare statleg finansiering av freda og verneverdige kyrkjer, og vurderer statleg overtaking av eigarskap for i alle fall dei kyrkjene som ikkje fungerer som soknekyrkjer. Bjergvin bispedømeråd vil støtte dette. Bjergvin bispedøme har fleire middelalderkyrkjer som er svært viktige med tanke på å dokumentere den tidlege historia om kristendomen i Noreg. Dette gjeld Bergen by og fleire andre kyrkjer på kysten og inne i fjordane. Vår erfaring er at dagens finansiering ikkje er tilstrekkeleg til å setje fellestråda i stand til å ta ansvaret for slike kyrkjer. Vi stør derfor utvalet sitt fleirtal om å vurdere både finansiering og eigarskap for desse kyrkjene.

Demokrati og valordningar

Det demokratiske innslaget i kyrkja er uttrykk for ei kyrkjeordning der lekfolket er engasjert i og tek ansvar for si eiga kyrkje. Leiaransvaret lokalt, regionalt eller sentralt skal ikkje åleine kvile på presteskapet/biskopane eller administrative einingar. Sidan Kyrkjemøtet vart lovfesta i 1984, har kyrkjelova av 1996 og den generelle utviklinga styrka dette demokratiet. Gjønnnes-utvalet har drøfta spørsmål knytt til valordningane, men fleirtalet i utvalet (16 av 20) omtalar dette som "*en internkirkelig utfordring*". Følgjeleg ligg det ikkje føre konkrete framlegg til endringar i valordningane. Mindretalet på 4 tek til orde for ein kombinasjon av indirekte og direkte val.

Dei fleste trussamfunn har sentralkyrkjelege møte, som i hovudsak består av utsendingar frå dei lokale kyrkjelydane/forsamlingane. Ei slik "synodal" oppbygging har også Den norske kyrkja. Dette gjev seg uttrykk i at noko av det første nye sokneråd gjer, er å velje representantar i det regionale organet (bispedømeråd), som også er utsendingar til kyrkja sitt sentrale organ Kyrkjemøtet (cf. synode). Kyrkjerådet vert vald av Kyrkjemøtet, med mandat til å utføre det Kyrkjemøtet avgjer.

Bjergvin bispedømeråd vil meine at ein slik synodal kyrkjeforståing må ligge til grunn også for ei lovforankra kyrkje. Kyrkjeordninga tar ikkje utgangspunkt i enkeltindividet, men i det lokale kyrkjelydsfellesskapet. Dette kjem til uttrykk ved at soknet er grunneininga i Den norske kyrkja. Sjølv om det er grunn til å styrke deltakinga ved kyrkjelege val, kan ikkje dette åleine vere grunnlag for å erstatte dagens valordning fullstendig med direkte val, slik enkelte meiner.

Det har vist seg at tilhøvet mellom sokneråd og særskilt store fellesråd kan vere utfordrande. Avstanden mellom eit stort fellesråd med finansiering og tilsetjingsmynde og eit enkelt sokneråd kan verte for stor. Ei ny kyrkjeordning bør styrke soknet si stilling, og Bjørgvin bispedømeråd vil følgjeleg ikkje rå til at fellesråd vert valde ved direkte val. Dette vil kunne forsterke avstanden mellom sokneråd og fellesråd.

Gravferdsforvaltninga

Bjørgvin bispedømeråd tek utgangspunkt i at gravferdstenestene må vere eit offentleg ansvar. Dette samsvarer med at nasjonen har eit offentleg regulert helsevesen.

Det offentlege organet Staten vel som ansvarleg for desse tenestene må ha stor tillit blant innbyggjarane i landet, uavhengig av tru og livssyn. Gravferdstenestene krev høg kompetanse på sorg og krise. Folk har sterke kjensler for gravlunden og gravene ein har ansvar for. Dette inneber at ansvarleg organ også må ha kompetanse som kan sikre verdige tilhøve på bygg og anlegg.

Dei aktuelle offentlege aktørane til å ta ansvar for gravferdstenestene vil etter vårt skjønn vere kommunen eller Den norske kyrkja. Det er gode prinsipielle argument for at kommunen bør ha dette ansvaret. Kommunen er i utgangspunktet nøytral i høve til tru- og livssyn. Men kommunen er og ansvarleg for å yte dei tenestene innbyggjarane ber om. Statistikken fortel at 94% av alle gravferdstenester vert utført av Den norske kyrkja. Her vil ein vege mellom eit prinsipielt syn, sett opp mot dei faktiske tilhøva for gravferdstenestene.

Mange stader i Bjørgvin er kyrkjebygget og gravstaden nært knytt saman i eitt anlegg. Vår erfaring er at dei kyrkjelege fellesråda forvaltar det heilskaplege ansvaret for gravene og kyrkjebygget på ein verdig og god måte. Biskopen i Bjørgvin kan gjennom talrike visitasar fortelje om god betring i standarden på dei lokale anlegga knytt til gravferdstenestene.

Gjennom dei 10 siste åra har dei kyrkjelege fellesråda hatt primæransvaret for gravferdsforvaltninga. Bjørgvin bispedømeråd har tillit til at dei kyrkjelege fellesråda også i framtida vil evne å tilby gode gravferdstenester for alle innbyggjarane, og vil rå til at Den norske kyrkja framleis har dette ansvaret.

Vi vil særleg vise til erfaringane i Bergen. Kyrkjeleg fellesråd har fornya organisasjonen og styrka kompetansen hos dei som forvaltar tenestene. Det kyrkjelege fellesrådet i Bergen har vist seg kapable til å utføre ei oppgåve på vegner av alle innbyggjarane i byen, uavhengig av tru og livssyn. Undersøkingar viser at folk er godt nøgde med gravferdstenestene som vert ytt. Men også i noverande ordningar ser vi utfordringar som må takast fatt i uavhengig av kyrkjeordning. I særleg grad gjeld dette å kunne tilby lokale som er betre tilpassa dei ulike religiøse seremoniane.

Det bør ikkje by på problem å bruke den meir nøytrale nemninga ”gravlund” (i staden for kyrkjegard), og å skilje klart ut det som er vigsla jord. Dette for å understreke at gravstaden tilhøyrer alle innbyggjarane.